

Małgorzata PODOGRODZKA

Analiza potencjału kreatywności mieszkańców Warszawy

Zmiany społeczno-gospodarcze, dokonujące się w Polsce od przeszło dwudziestu lat, nie omijają dużych miast. Dawna ich tożsamość, wynikająca głównie z relacji ludności miejskiej z gospodarką przemysłową, uległa znacznemu osłabieniu. Tworzona jest nowa, która jest jeszcze nie w pełni zdefiniowana. W zależności od kreatywności mieszkańców miast kształtuje się tempo i kierunek ich rozwoju. Rozwój ten można oceniać m.in. poprzez ocenę kapitału ludzkiego, społecznego, intelektualnego czy indeksu kreatywności. Jednakże pomiar opisujących je cech statystycznych jest niezwykle czasochłonny oraz kosztowny, a nierzadko niemożliwy do wyrażenia w sensie liczbowym. Równocześnie duże miasta składają się z kilku jednostek administracyjnych, w których struktura ludności, a tym samym i ocena jakościowa ich mieszkańców wyraźnie się różni.

Artykuł poświęcony jest analizie potencjału kreatywności mieszkańców Warszawy według jej dzielnic w latach 1994—2009. Ma ona określić kierunek i natężenie zachodzących zmian oraz wyodrębnić te dzielnice Warszawy, w których proces ten przebiegał podobnie. W tym celu zaproponowano wyznaczenie indeksu kreatywności jako zmiennej syntetycznej, z uwzględnieniem takich cech statystycznych, jak: płeć, wiek i wykształcenie oraz gęstość zaludnienia. W licznych publikacjach można znaleźć potwierdzenie tezy o wpływie tych cech na kreatywność jednostki administracyjnej. Jest ona tym wyższa, im większy odsetek ludzi młodych, lepiej wykształconych oraz jeżeli przeważają w niej mężczyźni (Bathmaker, Appleby, 2006; Becker i in., 2007; Coleman, O'Hanlon, 2004; Cropley, 1994; DeVries i in., 1984; Einstein, 2007; Heilman, 2005; Maslow, 1954).

Dodatkowo w rozważaniach uwzględniono wskaźnik gęstości zaludnienia, ponieważ zmienna ta wyraża szanse wystąpienia osoby kreatywnej. Im jego wartość wyższa, tym prawdopodobieństwo to jest większe. Konstrukcja zmiennej syntetycznej podobna jest do indeksu kreatywności (Florida, Tinagli, 2004). Dla każdej z wyróżnionych cech sporządzono dzielnicową listę rankingową według jej rosnących wartości, pamiętając aby cechy te były stymulantami w ocenie potencjału kreatywności mieszkańców. Każdej jednostce przyporządkowano liczbę punktów określoną przez zajmowaną przez nią pozycję na tej liście, a następnie zsumowano uzyskaną liczbę punktów ze wszystkich list rankingowych. Im wyższa liczba punktów, tym wyższa jakość mieszkańców dzielnic.

W pierwszej części artykułu przedstawiono opis każdej z omawianych cech statystycznych według dzielnic. Pozwoli to ukazać odmiennosć dzielnic Warszawy ze względu na cechy społeczno-demograficzne. W drugiej części wyznaczono indeks potencjału kreatywności mieszkańców stolicy, uwzględniając w jego konstrukcji poziom wykształcenia oraz brak tej cechy. Podejście to ma ukazać, na ile zmienna ta warunkuje ocenę potencjału kreatywności badanej zbiorowości.

Jednak kogo można uznać za mieszkańca stolicy? W badaniu przyjęto, że jest to osoba zameldowana w Warszawie. Podejście to wynika z dwóch przesłanek. Po pierwsze osoba ta ponosi bezpośrednie koszty związane z funkcjonowaniem tego miasta i całe jej życie się w nim koncentruje, po drugie — z ograniczonych możliwości uzyskania danych statystycznych w interesującym nas zakresie.

Informacje statystyczne pochodzą z publikacji Urzędu Statystycznego w Warszawie z różnych lat.

STRUKTURA DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNA DZIELNIC WARSZAWY

W ostatnich dwóch dekadach Warszawa przeszła wiele przeobrażeń. Kilkakrotnej zmianie ulegały jej granice administracyjne. W 1990 r. podzielona była na siedem odrębnych jednostek terytorialnych (dzielnic)¹: Mokotów, Ochota, Praga-Południe, Praga-Północ, Śródmieście, Wola, Żoliborz. 1 stycznia 1993 r. z dzielnicy Ochota wyodrębniono dzielnicę Ursus². Rok 1994 przyniósł dalsze istotne zmiany. Dołączono bowiem do już istniejących dzielnic (nazwanych ogólnie gminą Centrum, ale nadal zachowujących poprzedni podział administracyjny) nowe, graniczące z miastem gminy: Bemowo, Białołęka, Bielany, Rembertów, Targówek, Ursynów, Wawer, Wilanów, Włochy³. Kolejna zmiana ustroju Warszawy

¹ Ustawa z 18 maja 1990 r. o ustroju samorządu miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 1990 r. Nr 34, poz. 200).

² Rozporządzenie Rady Ministrów z 19 grudnia 1992 r. w sprawie utworzenia, zmiany granic i ustalenia siedzib gmin w niektórych województwach oraz nadanie gminie statusu miasta (Dz. U. z 1992 r. Nr 100, poz. 500).

³ Ustawa z 25 marca 1994 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 1994 r. Nr 48, poz. 195).

nastąpiła w 2002 r. W jej wyniku do istniejących 17 gmin (nazwanych ponownie dzielnicami — z gminy Centrum wyodrębniono istniejące jednostki terytorialne i uznano je za samodzielne) dołączono dzielnicę Wesoła⁴. Od 2002 r. Warszawa składa się z 18 odrębnych jednostek terytorialnych, różniących się między sobą zajmowaną powierzchnią, odległością od centrum miasta⁵, infrastrukturą, zagospodarowaniem przestrzennym oraz liczbą i strukturą mieszkańców.

W badanym okresie do dzielnic o największej liczbie mieszkańców zaliczono Mokotów oraz Pragę-Południe, gdzie łącznie zamieszkiwało od 20% do 25% ogółu ludności całego miasta. Do najmniej licznych należały natomiast Wesoła, Rembertów oraz Wilanów, gdzie w każdej z tych jednostek mieszkało mniej niż 1,4% ludności miasta. Różnorodna liczba mieszkańców według dzielnic oraz odmienna powierzchnia sprawiły, że dzielnice te istotnie różniły się również ze względu na liczbę ludności przypadającej na km². W badanym okresie najwyższy wskaźnik gęstości zaludnienia wystąpił w takich dzielnicach, jak Ochota, Praga-Południe oraz Śródmieście (od 82 do 92 osób/km²). Najniższe jego wartości odnotowano w dzielnicach Wilanów oraz Wawer (mniej niż 10 osób/km²).

We wszystkich dzielnicach Warszawy na stałe zamieszkiwało więcej kobiet niż mężczyzn (zwłaszcza w dzielnicach Śródmieście, Żoliborz oraz Wola). W 2010 r. w jednostkach tych na 100 mężczyzn przypadało ok. 125 kobiet. Do najmniej sfeminizowanych dzielnic należały Bemowo, Rembertów oraz Wesoła (współczynnik feminizacji wynosił ok. 108).

Wyraźne różnice między dzielnicami Warszawy zaobserwowano również w strukturze ludności według wieku. W celu jej określenia wykorzystano metodę podobieństwa struktur⁶ (tabl. 1).

⁴ Ustawa z 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2002 r. Nr 41, poz. 361).

⁵ Za centrum miasta (punkt środkowy) uznajemy punkt przecięcia prostych wyznaczonych poprzez połączenie najdalej położonych od siebie przeciwnych granic miasta. Według tak przyjętych kryteriów, za dzielnice leżące w centrum Warszawy należy uznać Śródmieście oraz Pragę-Północ.

⁶ Metoda podobieństwa struktur polega, w pierwszym kroku, na wyznaczeniu hipotetycznej struktury, a następnie obliczeniu i zsumowaniu odległości między poszczególnymi wariantami struktury hipotetycznej i struktury empirycznej. Kolejny krok dotyczy zgrupowania obiektów w klasy według otrzymanych wartości. Kryterium wyodrębnienia grup obiektów podobnych (przedziałów wartości) podlega tym samym zasadom, jak budowa szeregu rozdzielczego. W analizie wykorzystano miernik podobieństwa struktur, tj.

$$P(Q_i, Q_r) = 1 - \frac{\sum_{j=1}^m |q_{ij} - q_{rj}|}{\sum_{j=1}^m |q_{ij} + q_{rj}|}$$

gdzie q_{ij} to odległości struktury hipotetycznej, a q_{rj} odległość struktury empirycznej dla poszczególnych dzielnic. Miara ta przyjmuje wartości z przedziału $<0, 1>$ i im wartości są bliższe jedności, tym struktura empiryczna jest bardziej podobna do struktury hipotetycznej (Nowińska-Łaźniewska, Górecki, 2005; Malina, 2006).

**TABL. 1. MIARA PODOBIENSTWA STRUKTURY WIEKU MIESZKAŃCÓW
WEDŁUG DZIELNIC WARSZAWY**

Dzielnice	Miara podobieństwa	
	1994	2008
Bemowo	0,805	0,820
Białołęka	0,853	0,842
Bielany	0,891	0,863
Mokotów	0,862	0,841
Ochota	0,852	0,835
Praga-Południe	0,872	0,851
Praga-Północ	0,883	0,871
Rembertów	0,890	0,882
Śródmieście	0,849	0,835
Targówek	0,897	0,883
Ursus	0,925	0,891
Ursynów	0,795	0,813
Wawer	0,899	0,890
Wesoła	x	0,928
Wilanów	0,864	0,874
Włochy	0,929	0,900
Wola	0,867	0,843
Żoliborz	0,861	0,847

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z „Przeglądu...”
z lat 1995—2011.

Struktura ludności według wieku jest jednorodna, jeżeli miara podobieństwa jest nie większa niż 0,04. Możemy zatem wyodrębnić klasy dzielnic podobnych w badanych latach. Różnią się one zarówno liczbą, jak i tożsamością obiektów wchodzących w ich skład. Między badanymi latami przynależność do klas zmieniły takie dzielnice, jak Praga-Północ i Bielany (tabl. 2).

**TABL. 2. GRUPY DZIELNIC WARSZAWY PODOBNYCH ZE WZGLĘDU
NA STRUKTURĘ WIEKU ICH MIESZKAŃCÓW**

Grupy	1994	2010
I	Ursynów, Bemowo	Ursynów, Bemowo
II	Śródmieście, Ochota, Białołęka, Żoliborz, Mokotów, Wilanów, Wola, Praga-Południe	Śródmieście, Ochota, Mokotów, Wola, Białołęka, Żoliborz, Praga-Południe, Bielany, Praga-Północ, Wilanów
III	Praga-Północ, Rembertów, Bielany, Targówek, Wawer	Rembertów, Targówek, Wawer
IV	Ursus, Włochy	Ursus, Włochy
V	x	Wesoła

Źródło: obliczenia własne na podstawie tabl. 1.

Dzielnice należące do pierwszej grupy charakteryzowały się bardzo niejednorodną (falującą) strukturą wieku, ale relatywnie młodą, ponieważ odsetek osób będących w wieku poniżej 19. roku życia był nieco niższy aniżeli osób w wieku 20—59 lat, ale wyższy niż osób powyżej 60. roku życia. W 2010 r. prawie co szósty mieszkaniec tych dzielnic był w wieku poniżej 19 lat i co dziesiąty w wieku

60 lat i więcej. Nieco starszą, ale nadal młodą strukturą wieku odznaczała się grupa czwarta i tu odsetek osób poniżej 19. roku życia i w wieku 20—59 lat był nieco niższy niż w grupie pierwszej, ale nadal wyższy niż w pozostałych grupach dzielnic. Z kolei osoby powyżej 60. roku życia stanowiły grupę osób nieco liczniejszą w porównaniu do grupy pierwszej, ale znacznie mniej liczną niż w grupie III czy IV. I tak, w 2010 r. wśród mieszkańców tych jednostek terytorialnych co szósty mieszkaniec nie przekroczył 19. roku życia, ale już co piąty ukończył 60 lat.

Grupa trzecia charakteryzowała się wyraźnie starszą strukturą wieku od dwóch wcześniej wspomnianych. W zbiorowości tej udział osób w wieku poniżej 59 lat był wyraźnie niższy aniżeli w grupach wcześniejszych i równocześnie znacznie wyższy niż osób w wieku powyżej 60 lat. W 2010 r. prawie co siódma osoba nie miała ukończonych 19 lat, ale co czwarta skończyła już lat 60. Najstarszą strukturą wieku ludności odznaczała się grupa druga i tu udział osób w wieku powyżej 60 lat był wyraźnie wyższy niż w grupach poprzednich, odsetek ten znacznie przewyższał udział osób poniżej 19. roku życia. W 2010 r. prawie co trzecia osoba była nieaktywna zawodowo (co siódma w wieku do 19 lat). Najmłodszą strukturą wieku charakteryzowała się dzielnica Wesoła.

Informacje o wykształceniu dostępne są jedynie ze spisu powszechnego. Nasze rozważania ograniczymy zatem do Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Do wyznaczenia grup dzielnic podobnych zastosowano metodę podobieństwa struktury, przyjmując że obiekty są podobne, jeżeli miara odległości struktury empirycznej od hipotetycznej jest mniejsza niż 0,02. Przeprowadzona analiza pozwoliła na wyodrębnienie pięciu jednorodnych grup dzielnic (tabl. 3).

**TABL. 3. GRUPY DZIELNIC WARSZAWY
PODOBNYCH ZE WZGLĘDU NA STRUKTURĘ
WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW W 2002 R.**

Grupy	Dzielnice	Miara odległości
I	Bemowo	0,83
II	Praga-Północ	0,81
III	Targówek	0,85
	Wola	0,85
	Ochota	0,86
	Ursus	0,86
	Wawer	0,86
	Praga-Południe	0,86
IV	Bielany	0,87
	Włochy	0,87
	Wesoła	0,87
	Rembertów	0,88
	Ursynów	0,88
	Mokotów	0,88
	Żoliborz	0,88
V	Śródmieście	0,89
	Białołęka	0,89
	Wilanów	0,90

Źródło: jak przy tabl. 1.

Cechą charakterystyczną pierwszej i drugiej z wyodrębnionych grupy było to, że prawie co drugi ich mieszkaniec miał wykształcenie średnie, ale w dzielnicy Praga-Północ prawie co trzeci zasadnicze zawodowe lub podstawowe, a jedynie co dziewiąta osoba wyższe. Z kolei w dzielnicy Bemowo co czwarty mieszkaniec miał wykształcenie wyższe i jedynie co szósty zasadnicze zawodowe lub podstawowe. W grupie trzeciej ponad połowa mieszkańców tych dzielnic miała wykształcenie średnie i prawie co piąta wykształcenie wyższe, a co czwarta legitymowała się poziomem zasadniczym zawodowym i niższym. W grupie czwartej i piątej mniej niż połowa mieszkańców miała wykształcenie średnie (nieco częściej osoby z wykształceniem wyższym wystąpiły w grupie piątej niż czwartej). Jest to przeważnie co czwarty mieszkaniec tej dzielnicy.

Można zatem stwierdzić, że dzielnice Warszawy istotnie różniły się strukturą ludności według liczby mieszkańców, płci, wieku i wykształcenia oraz gęstości zaludnienia. Każda z tych zmiennych w różnym stopniu przyczyniała się do tworzenia kreatywności mieszkańców, a poprzez to również do kształtowania ich wizerunku. Uzasadnione wydaje się zatem stworzenie takiej miary, która będzie uwzględniać wszystkie te cechy.

INDEKS KREATYWNOSTCI MIESZKAŃCÓW WARSZAWY WEDŁUG JEJ DZIELNIC

Odmienne struktury ludności według płci, wieku i wykształcenia determinują różny poziom kreatywności mieszkańców Warszawy. Poza tymi rozkładami znaczenie ma również gęstość zaludnienia. Określa ono bowiem szanse wystąpienia osób kreatywnych.

Przy wyznaczaniu indeksu kreatywności wyrażono cechą: „płeć” — relacja mężczyzn do kobiet (współczynnik feminizacji), „wiek” — mediana wieku⁷, „gęstość zaludnienia” — liczba osób przypadających na km², „wykształcenie” — średnia arytmetyczna ważona z poziomów wykształcenia i odsetkiem osób charakteryzujących się danym poziomem wykształcenia. Charakterystyka ta jest jakościowa, dlatego przekształcono ją w cechę ilościową w taki sposób, że następującym po sobie poziomom wykształcenia przyporządkowano liczby naturalne. Im wyższy poziom wykształcenia, tym wyższa wartość. Przyjęto, że „płeć” i „wiek” nie różnicują istotnie poziomu kreatywności jednostki. Cechom tym przypisano wagę 1. Natomiast cecha „wykształcenie” otrzymała wagę 1,5, a gęstość zaludnienia 0,5. Dla każdej z tych zmiennych utworzono listę rankingową obiektów w taki sposób, że wzrost ich wartości określił wzrost potencjału kreatywności ludzkiej.

W następnym kroku przyporządkowano dzielnicom numer miejsca zajmowanego na liście rankingowej dla każdej ze zmiennych osobno⁸ i ważono je odpo-

⁷ Rozkłady ludności według wieku są wielomodalne. Niewskazane jest więc wyznaczanie średniej arytmetycznej, dlatego posłużono się medianą wieku. Mówi ona, w jakim najwyżej wieku jest połowa badanej zbiorowości.

⁸ Utworzenie listy rankingowej dzielnic według poszczególnych cech statystycznych i przyporządkowanie im numeru zajmowanego na liście rankingowej niweluje różnice w mianach cech oraz skalę ich wartości, ale również natężenie pomiędzy poszczególnymi dzielnicami.

wiednimi wagami. Następnie zsumowano liczbę uzyskanych w ten sposób punktów i znowu zbudowano listę rankingową obiektów dla wyznaczonej zmiennej syntetycznej. Im wyższa liczba uzyskanych punktów, tym wyższa kreatywność mieszkańców poszczególnych dzielnic.

Dla roku 2010 wyznaczono zmienną syntetyczną uwzględniającą również wykształcenie. Podejście to pozwoliło na zbadanie wpływu wykształcenia na potencjał kreatywności mieszkańców (tabl. 4).

TABL. 4. RANKING DZIELNIC WARSZAWY WEDŁUG ZMIENNEJ SYNTETYCZNEJ OCENIAJĄCEJ POTENCJAŁ KREATYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW

Dzielnice	1994	2010 — ranking			
		bez uwzględnienia wykształcenia ^a	z uwzględnieniem wykształcenia ^b		
			1	2	3
Bemowo	1	1	11	13	2
Białołęka	3	4 (3)	10	12	5
Bielany	14	17 (16)	8	8	16
Mokotów	7	9 (8)	16	14	13
Ochota	5	6 (5)	12	10	7
Praga-Południe	6	7 (6)	9	9	8
Praga-Północ	11	11 (10)	1	1	6
Rembertów	8	5 (4)	5	5	1
Śródmieście	12	10 (9)	17	15	14
Targówek	9	15 (14)	2	2	10
Ursus	15	8 (7)	3	3	3
Ursynów	2	2	15	18	9
Wawer	13	13 (12)	7	6	12
Wesoła	x	3	13	11	4
Wilanów	16	14 (13)	14	16	17
Włochy	10	12 (11)	6	7	11
Wola	17	18 (17)	4	4	15
Żoliborz	4	16 (15)	18	17	18

^a W nawiasach podano numer zajmowanej pozycji w rankingu dzielnic, gdyby podział administracyjny Warszawy był taki sam, jak w 1994 r. ^b Ranking uwzględniający wykształcenie dla 2010 r. sporządzono według: 1 — udziału osób z wykształceniem wyższym wśród osób w wieku 25—64 lata; 2 — udziału osób z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności; 3 — indeksu jakości zasobów ludzkich.

Źródło: jak przy tabl. 1.

Jeżeli zmienną syntetyczną wyznaczono na podstawie takich cech, jak: płeć, wiek i gęstość zaludnienia, to niezmiennie w czasie najwyższą kreatywnością mieszkańców charakteryzowały się dzielnice: Bemowo, Ursynów oraz Białołęka, a najniższą: Bielany, Wola i Wilanów. Z kolei po obliczeniu tej zmiennej uwzględniając wykształcenie, do pierwszej grupy należały dzielnice: Rembertów, Bemowo i Ursus, a do drugiej: Żoliborz, Wilanów i Bielany. Jeszcze inny skład dzielnic uzyskano uwzględniając jedynie cechę „wykształcenie”. Można zatem wnioskować, że w zależności od zmiennych oceniających kreatywność

mieszkańców uzyskujemy nieco odmienne wyniki. Dlatego tak ważne wydaje się uwzględnianie jedynie tych cech, które w sposób istotny ukazują kreatywność mieszkańców. W naszym przekonaniu są to: płeć, wiek, wykształcenie i gęstość zaludnienia. Pominięcie jednej z nich może prowadzić do odmiennych wyników.

Uwagi końcowe

W licznych publikacjach (opisujących przemiany społeczno-gospodarcze dokonujące się od początku lat 90. ub. wieku) można przeczytać, że w dużych miastach Polski zwraca się głównie uwagę na ich stronę wizualną, zagospodarowanie przestrzenne, rozwój nowych gałęzi przemysłu, jakość i styl życia mieszkańców czy formy sprawowania władzy (Glińska, 2008; Glińska i in., 2009; Jałowiecki, 2000; Jałowiecki i in., 2003; Jałowiecki, 2006; Kochanowska, Kochanowski, 2000; Madurowicz, 2007; Wyganowski, 2006; Zegar, 2003). Rzadko natomiast możemy przeczytać o dokonujących się w nich zmianach potencjału kreatywności mieszkańców oraz procesach demograficznych je kształtujących.

Przeprowadzona analiza wykazała istotne różnice zachodzące w czasie w zakresie liczby i struktury społeczno-demograficznej ludności Warszawy według dzielnic. O niektórych z nich można powiedzieć, że osiągnęły relatywnie wysoki kapitał demograficzny, a o innych, że dysponowały wysokim kapitałem rozwojowym, w tym potencjałem kreatywności mieszkańców. W celu jego pomiaru wyznaczono indeks kreatywności, który poza wykształceniem uwzględniał również informacje o płci i wieku oraz gęstości zaludnienia. Struktura ludności według tych cech istotnie różniła się między dzielnicami Warszawy, a zatem odmiennie wpływała na kreatywność ich mieszkańców.

Reasumując, z upływem czasu poziom kreatywności mieszkańców Warszawy według jej dzielnic nieco się zmienił, powodując również zmianę w relacjach między tymi jednostkami. Równocześnie w zależności od cech wykorzystywanych w analizie możemy dojść do nieco odmiennych wniosków. Niezależnie jednak od sposobu pomiaru potencjału kreatywnego, każda z dzielnic go posiada. Poprzez swój potencjał ludnościowy może zatem kształtować własną odrębną tożsamość oraz wpływać na kierunki rozwoju polityki społecznej czy gospodarczej całego miasta.

dr Małgorzata Podogrodzka — SGH

LITERATURA

- Bathmaker A. M., Appleby Y. (2006), *The new skills agenda: increased lifelong learning or new sites of inequality?*, „British Educational Research Journal”, No. 32/5
- Becker J. B., Berkley K. J., Geary N., Hampson E., Herman J. P., Young E. (2007), *Sex differences in the brain*, Oxford University Press, University of Oxford

- Coleman P., O'Hanlon A. (2004), *Ageing and development: Theories and research*, London, Hodder Arnold
- Cropley A. J. (1994), *Creative intelligence: A concept of "true" giftedness*, „European Journal for High Ability”, No. 5
- DeVries G. J., DeBruin J. P. C., Uylings H. B. M., Corner M. A. (1984), *The relation between structure and function*, „Progress in Brain Research”, vol. 61, Elsevier Science Publishers, Amsterdam
- Einstein G. (2007), *Sex and the brain*, MIT Press, Cambridge
- Florida R., Tinagli I. (2004), *Europe in the creative age*, Carnegie Mellon, USA
- Glińska E. (2008), *Zarządzanie procesem kształtowania wizerunku miasta wśród jego mieszkańców na przykładzie Zambrowa*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń
- Glińska E., Florek M., Kowalewska A. (2009), *Wizerunek miasta. Od koncepcji do wdrożenia*, Wolters Kluwer
- Heilman K. (2005), *Creativity and the brain*, Psychology Press, New York and Hove
- Jałowiecki B. (2000), *Percepcja przestrzeni Warszawy*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 2, Wydawnictwo UW, Warszawa
- Jałowiecki B., Krajewska M., Olejniczak K. (2003), *Klasa metropolitalna w przestrzeni Warszawy*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1, Wydawnictwo UW, Warszawa
- Jałowiecki B. (2006), *Czy Warszawa staje się miastem Trzeciego Świata?*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 4, Wydawnictwo UW, Warszawa
- Kochanowska D., Kochanowski M. (2000), *Polskie miasta w procesie globalizacji*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1, Wydawnictwo UW, Warszawa
- Madurowicz M. (2007), *Miejska przestrzeń tożsamości Warszawy*, Wydawnictwo UW, Warszawa
- Malina A. (2006), *Analiza zmian struktury zatrudnienia w Polsce w porównaniu z krajami Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, nr 726, Wydawnictwo AE, Kraków
- Maslow A. H. (1954), *Motivation and personality*, New York, Harper
- Nowińska-Łażniewska E., Górecki T. (2005), *Metody badań przestrzenno-ekonomicznych w ujęciu dynamicznym i ich zastosowanie w regionalistyce*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 2, Wydawnictwo UW, Warszawa
- „Przegląd Statystyczny Warszawy” (z lat 1995—2011), Urząd Statystyczny Warszawy, Warszawa
- Wyganowski S. (2006), *Dokąd zmierza Warszawa?*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 4, Wydawnictwo UW, Warszawa
- Zegar T. (2003), *Proces integracji obszaru metropolitalnego Warszawy*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1, Wydawnictwo UW, Warszawa

SUMMARY

The observed transformations of Warsaw for years relate i.a. a creative potential of human resources. The article presents the socio-demographic population structure of the capital, a proposal to assess their creativity, through the fixing a synthetic variable based on the statistical characteristics such as gender, age and education as well as population density.

РЕЗЮМЕ

Наблюдаемые несколько лет преобразования Варшавы касаются в частности потенциала креативности человеческих фондов. В статье была представлена социально-демографическая структура жителей столицы и оценка их креативности, путем определения синтетической переменной на основе статистических признаков: пола, возраста и образования а также плотности населения.